

Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки НАПН
України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10)
КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ДЛЯ РОЗУМОВО
ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ**

ПРИРОДОЗНАВСТВО

5 клас

Укладачі: Трикоз С.В. – канд.пед.наук,
старший науковий співробітник
лабораторії олігофренопедагогіки,
Інституту спеціальної педагогіки;

Блеч Г.О. – канд.пед.наук,
старший науковий співробітник
лабораторії олігофренопедагогіки,
Інституту спеціальної педагогіки

Київ - 2014

5 клас

(35 год., 1 год. на тиждень)

N	Кіль-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1	14	Природознавчий напрямок		
1	2	<p>Поняття про Всесвіт. Земля - планета Сонячної системи. Рух Землі навколо осі та навколо Сонця. Глобус і фізичні карти півкуль.</p> <p>Населення землі. Раси (зовнішні ознаки людей різних рас).</p>	<p>Учень/учениця <i>за допомогою малюнків та запитань вчителя розповідає про</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Всесвіт і Сонячну систему; - материки та океани на карті та глобусі; - людські раси; * ознайомлений з поняттями Всесвіт і Сонячна система; * має уявлення про материки і океани; * має уявлення про різні людські раси. 	<p>Формування уявлень про Всесвіт та Сонячну систему. Розвиток наочно-образного мислення на основі усвідомлення понять про глобус і фізичні карти півкуль. Збагачення, уточнення активного словника лексиною, що позначає людей різних рас.</p>
1	3	Взаємозв'язки у природі	Учень/учениця	Розширення та уточнення

		<p>Сезонні і добові зміни у природі, їх причини. Взаємозв'язки у живій та неживій природі (між організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини).</p> <p>Природні угруповання: ліс, луки, прісна водойма, болото тощо.</p> <p>Особливості природи материків та океанів. Охорона і збереження природи.</p>	<p><i>за допомогою малюнків та запитань вчителя розповідає про</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язки між організмами і навколишнім середовищем; - взаємозв'язки між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини); - взаємозв'язки природних угруповань.; <p><i>наводить приклади</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - рослинного світу материків і океанів; - тваринного світу материків і океанів; * має уявлення про материки і океани; * має уявлення про тварин і рослини материків та океанів світу. 	<p>понять про природні об'єкти та організми.</p> <p>Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між живою та неживою природою.</p> <p>Формування уявлень про основні природні угруповання. Розвиток мислення, спостережливості на основі порівняння, класифікації та узагальнення постійних та змінних ознак природних угруповань.</p> <p>Виховання бережливого ставлення до природи.</p>
1	3			
1	2			

				Розвиток мовлення шляхом розширення лексики.
1	1	Рельєф Форма землі. Різноманітність форм поверхні землі. Поверхня нашої місцевості (гори, рівнини).	Учень/учениця <i>знає</i> якою є форма землі; <i>розуміє</i> що складає рельєф земної поверхні;	Формування уявлень про рельєф. Формування понять про гори, рівнини на основі усвідомлення їх постійних ознак. Розвиток наочно-образного мислення на основі розподілу форм поверхні землі: гори, рівнини тощо.
1	1	Гори. Гори (підніжжя, схил, вершина). Кримські гори (рослини, тварини). Карпати (рослини, тварини).	<i>за запитаннями вчителя та малюнком пояснює</i> - що таке гори;	Збагачення, уточнення активного словника лексики, що позначає рельєф: гори, рівнини.
1	1	Рівнини. Плоскі, горбисті, височини (горби), низини. Екскурсії: для ознайомлення з формами рельєфу навколишньої місцевості. Практичні роботи: Моделювання з вологого піску, глини, пластиліну рівнин, гір, ярів.	- що таке рівнини, <i>називає</i> - гори нашої країни; - характерні рослини та тварин гір Криму та Карпат; <i>за малюнками виділяє</i> підніжжя, схил, вершину гори; * ознайомлений з поняттям рельєф поверхні землі;	

			* за запитаннями вчителя та малюнком виокремлює гори і рівнини.	
2	4	Людинознавчий напрямок		
2	4	<p>Людина</p> <p>Людина – частина природи (ознаки: дихання, живлення, зростання, рух). Вплив діяльності (негативний, позитивний) людини на природу.</p> <p>Зовнішня будова тіла людини (голова, тулуб(грудна клітина, черевна порожнина), кінцівки верхні, нижні). Ознайомлення із внутрішньою будовою тіла людини (внутрішні органи).</p> <p>Дотримання режиму прийому їжі, відпочинку та роботи. Прогулянки свіжим повітрям, заняття спортом.</p> <p>Значення занять спортом для зміцнення м'язів. Попередження викривлення хребта.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>за запитаннями вчителя пояснює</i></p> <p>- чому людина є частиною природи;</p> <p>- яка діяльність людини впливає на природу;</p> <p>- яких правил дотримуватись, щоб бути здоровим;</p> <p>- чому погано бути хворим та добре – здоровим;</p> <p><i>за малюнками називає/показує</i></p> <p>- основи правильної постави;</p> <p>*має уявлення про зміцнення м'язів спини для правильної постави.</p> <p>*ознайомлений з правилами здорового способу життя.</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі відтворення правил здорового способу життя.</p> <p>Розширення уявлень про правила збереження постави. Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини, як частини живої природи.</p> <p>Розширення мовлення на основі засвоєння слів-назв, що позначають будову тіла людини.</p> <p>Розвиток усного мовлення</p>

				в процесі відповіді на запитання, самостійного складання запитань.
3	7	Суспільствознавчий напрямок		
3	3	<p>Наша Батьківщина.</p> <p>Визначення України на глобусі, карті світу, півкуль і Європи. Київ - столиця України. Сучасний промисловий, освітньо - культурний центр.</p> <p>Природні умови на території України</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>з допомогою вчителя</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - знаходить Україну на глобусі, політичній карті півкуль; <p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - столицю України; - головну вулицю міста; - основні культурні та промислові осередки столиці; <p><i>за допомогою малюнків та запитань вчителя розповідає про</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - культурно історичні традиції України; - господарську діяльність міст України; - видатних діячів України. <p>* називає столицю України.</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі збереження інформації про культурно історичні традиції, видатних українців. Розвиток усного мовлення в процесі складання розповіді про Україну за планом.</p> <p>Виховання любові до Батьківщини.</p>

3	3	<p>Рідний край.</p> <p>Рідний край на території України.</p> <p>Визначення рідного краю політичній карті України.</p> <p>Господарство твого краю.</p> <p>Промисловість і сільське господарство рідного краю.</p> <p>Транспорт і шляхи сполучення міста / села.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>за допомогою вчителя визначає</i></p> <p>положення своєї місцевості на політичній карті України;</p> <p>* ознайомлений з розташуванням рідного краю на політичній карті України;</p> <p>* <i>називає</i> основні промислові підприємства та галузі сільського господарства;</p> <p>наводить приклади транспортних сполучень;</p> <p><i>розуміє</i> значення промисловості та сільського господарства для держави.</p> <p>* ознайомлений з прикладами промислового та сільського господарства рідного краю.</p>	<p>Розвиток просторової орієнтації в процесі визначення своєї місцевості на карті України . Розширення уявлень про зміст промислової і сільськогосподарської діяльності людини.</p> <p>Розвиток усного мовлення в процесі складання розповіді про галузь промисловості, сільського господарства за планом.</p> <p>Виховання любові до рідного краю.</p>
4	8	Природа рідного краю		
4	1	<p>Рельєф</p> <p>Форма землі. Різноманітність форм</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>знає</i> якою є форма землі;</p>	<p>Формування уявлень про рельєф. Формування</p>

	<p>поверхні землі. Поверхня нашої місцевості (гори, рівнини).</p> <p>Гори. Гори (підніжжя, схил, вершина). Кримські гори (рослини, тварини). Карпати (рослини, тварини).</p> <p>Рівнини. Плоскі, горбисті, височини (горби), низини.</p> <p>Екскурсії: для ознайомлення з формами рельєфу навколишньої місцевості.</p> <p>Практичні роботи:</p> <p>Моделювання з вологого піску, глини, пластиліну рівнин, гір, ярів.</p> <p>Ґрунти. Ґрунти рідного краю. Їх використання і охорона.</p>	<p><i>розуміє</i> що складає рельєф земної поверхні;</p> <p><i>за запитаннями вчителя та малюнком пояснює</i></p> <p>- що таке гори;</p> <p>- що таке рівнини,</p> <p><i>називає</i></p> <p>- гори нашої країни;</p> <p>- характерні рослини та тварин гір Криму та Карпат;</p> <p><i>за малюнками виділяє</i> підніжжя, схил, вершину гори;</p> <p><i>називає</i> ґрунти своєї місцевості;</p> <p><i>за допомогою запитань вчителя пояснює</i> використання ґрунту у сільському господарстві рідного краю;</p> <p><i>за малюнками наводить приклади</i> заходів з охорони ґрунтів;</p> <p>* ознайомлений з поняттям рельєф</p>	<p>понять про гори, рівнини на основі усвідомлення їх постійних ознак. Розвиток наочно-образного мислення на основі розподілу форм поверхні землі: гори, рівнини тощо.</p> <p>Збагачення, уточнення активного словника лексику, що позначає рельєф: гори, рівнини.</p> <p>Розширення та уточнення понять про значення ґрунту. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між складом ґрунтів та живою природою.</p>
--	---	---	--

			<p>поверхні землі;</p> <p>* за запитаннями вчителя та малюнком виокремлює гори і рівнини;</p> <p>* ознайомлений з поняттям ґрунт;</p> <p>* за малюнками пояснює/визначає значення ґрунту у сільському господарстві.</p>	
4	1	<p>Корисні копалини. Корисні копалини рідного краю. Визначення, склад, походження, використання. Охорона земних надр і поверхні суші.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>називає</i> корисні копалини своєї місцевості;</p> <p><i>розподіляє</i> корисні копалини на горючі та негорючі;</p> <p><i>за малюнками наводить приклади</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - використання корисних копалин; - охорони земних надр і поверхні суші. <p>* ознайомлений з поняттям корисні копалини;</p> <p>* за запитаннями вчителя та малюнком наводить приклади використання</p>	<p>Формування уявлень про корисні копалини рідного краю. Формування операцій аналізу, порівняння, класифікації на основі обстеження різних видів корисних копалин. Розширення та уточнення лексики іменниками та прикметниками, що позначають корисні</p>

			корисних копалин.	копалини.
4	1	<p>Вода. Води рідного краю. Вода в найближчому оточені: джерело, колодязь, струмок, річка.</p> <p>Промислове значення води для людей, тварин, рослин у вашій місцевості.</p> <p>Охорона води від забруднення.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>називає</i> водні ресурси своєї місцевості; <i>за допомогою вчителя пояснює</i></p> <p>промислове значення води; <i>за малюнками наводить приклади</i></p> <p>охорони водних ресурсів;</p> <p>* ознайомлений із значенням понять джерело, колодязь, струмок, річка;</p> <p>* за малюнками пояснює/визначає значення води для людей, рослин, тварин.</p>	<p>Розширення та уточнення понять про водні ресурси своєї місцевості. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між водою та живою природою.</p> <p>Виховання бережливого ставлення до водних ресурсів.</p>
4	1	<p>Повітря. Погода. Метеорологічні служби і прогноз погоди.</p> <p>Стихійні явища. Погодні явища характерні для вашої місцевості.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>називає</i> погодні явища характерні для своєї місцевості.</p> <p><i>за малюнками наводить приклади</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - стихійних явищ; - правила поведінки при стихійних явищах погоди; 	<p>Формування уявлень про стихійні явища.</p> <p>Формування понять про погодні явища своєї місцевості. Розширення та уточнення лексики іменниками та</p>

			<p><i>розуміє</i> для чого складається прогноз погоди.</p> <p>* ознайомлений із значенням понять прогноз погоди;</p> <p>* за малюнками називає/визначає стихійних явищах погоди.</p>	<p>прикметниками, що позначають стихійні явища, роботу метеорологічних служб.</p>
4	2	<p>Рослинний і тваринний світ рідного краю</p> <p>Назви і використання найхарактерніших рослин рідного краю. Свійські і дикі тварини рідного краю. Назви, використання.</p> <p>Охорона рослин і тварин.</p>	<p>Учень/учениця</p> <p><i>називає</i> характерні рослини і тварини рідного краю;</p> <p><i>за малюнками наводить приклади</i> використання рослин у своїй місцевості;</p> <p><i>за малюнками наводить приклади</i> тваринництва рідного краю;</p> <p><i>розуміє</i> значення охорони рослинного і тваринного світу.</p> <p>* за малюнками називає/визначає рослини рідного краю;</p> <p>* за малюнками називає/визначає тварин рідного краю.</p>	<p>Розширення та уточнення стійких понять про характерні рослини і тварини рідного краю.</p> <p>Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між охороною живої природи та її існуванням.</p>

4	2	<p>Населення рідного краю. Національний склад. Основні пам'ятні місця (дати) і освітньо-культурні заклади міста / села: пам'ятники, парки, бібліотеки, музеї, театри, та інше .</p>	<p>Учень/учениця <i>називає</i> - основний національний склад своєї місцевості; <i>наводить приклади</i> освітньо-культурних закладів міста. * ознайомлений із значенням понять національний склад; * за малюнками називає/визначає видатних діячів своєї місцевості; * за малюнками називає/визначає освітньо-культурні заклади рідного краю.</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі відтворення та збереження інформації про освітньо-культурні заклади рідного краю. Формування уявлень про національність, національний склад країни.</p>
---	---	--	---	--

2 години резерв

Орієнтовні досягнення учнів на кінець навчального року:

- знає правила здорового способу життя людини;
- розповідає про вплив людини на природу;
- визначає Україну на глобусі і карті півкуль, рідний край на карті України;
- розподіляє про характерну господарську діяльність України;
- має уявлення про Всесвіт, Сонячну систему;

- розподіляє сушу і воду на глобусі, фізичній карті півкуль;
- має уявлення про зовнішні ознаки людей різних рас;
- розповідає про взаємозв'язки у живій та неживій природі (між організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини);
- має уявлення про форми земної поверхні: гори, рівнини;
- має уявлення значення ґрунтів та корисних копалин у господарчій діяльності рідного краю;
- знає про використання водних ресурсів у рідному краї;
- має уявлення про метеорологічні служби і прогноз погоди, стихійні явища;
- за запитаннями називає про найпоширеніші рослини та тварини рідного краю;
- дотримується правил охорони рослин і тварин;
- знає видатних співвітчизників .

***Орієнтовані показники сформованості життєвої компетентності учнів на кінець року:**

- має уявлення про правила здорового способу життя; про зміцнення м'язів спини для правильної постави.
- називає населений пункт у якому проживає;
- має уявлення про господарчу діяльність України;
- має уявлення про материки і океани;
- має уявлення про різні людські раси;
- має уявлення про залежність рослин, тварин, погоди від Сонця;
- знає пори року;

- використовує знання про особливості погоди у повсякденному житті;
- має уявлення про значення ґрунту для життя рослин і тварин;
- має уявлення про значення корисних копалин у повсякденному житті;
- має уявлення про значення повітря для живої природи;
- знає рослини і тварини рідного краю;
- має уявлення про різні групи тварин;
- дотримується правил охорони тварин та рослин.